

Deze vond eerst zijn broeder Simon.....

Het is het voorrecht mijns levens, dat ik meermalen als van terzijde mag gadeslaan, hoe de Goede Herder een ziel zoekt en vindt. Als ik daar in dit stukje iets van mededeel, is het met de zekerheid, dat de betrokken personen het niet onder de oogen krijgen. Het is niet goed, dat zij, die bearbeid worden door de evangelisatie, het relaas van hun lotgevallen in een blad lezen. Trouwens, het is voor de meeste mensen niet goed hun naam in de krant te vinden, het zijn sterke beenen die de weelde der publiciteit kunnen dragen. Om geheel zeker te zijn doe ik aan mijn persbroeders het (waarschijnlijk overbodig) verzoek: waarde collega, neem dit stukje vooral niet over!

Ik had sinds eenige maanden catechisatie gegeven aan een jong echtpaar. Ik rekende hen nu juist niet tot mijn meest belovende leerlingen. Vol moed was ik met de behandeling van den Heidelbergse aangevangen, maar zoo oot mijn paedagogische capaciteiten op een zware proef zouden gesteld worden, dan zou het ditmaal het geval zijn. Bovendien was er een zeer levendige baby, die het niet op Ursinus scheen begrepen te hebben. Die schreeuwde net zoo lang tot zij bij moeder op schoot zat en granaide dan telkens naar het catechisatieboekje. Maar al schenen de dingen over de hoofden heen te gaan, het bleek dat zij toch een plaatsje vonden in de harten. Man en vrouw gingen om beurten ter kerk, anders is het geen Zondag, meneer! Maar dat niet alleen! Al gauw nam het vrouwtje een buurvrouw mede, waarlijk, mijn onwetend catechisantje had ge-evangeliseerd, ge-evangeliseerd op een trap vol vijandige mensen. Het waren maar weinige, simpele woorden, die zij gesproken had. Mensch, dat heb je nodig! had zij tegenover haar buurvrouw getuigd, meer niet! Waarom zeggen wij zoo iets niet meer tegen onze bureu, tot de mensen waarmee wij in aanraking komen? Van hoofd tot hoofd zijn de aanrakingspunten niet altijd zoo gemakkelijk te vinden, maar er is vaak een weg van hart tot hart! Ik vrees weleens, dat het besef bij ons niet zoo sterk leeft: Mensch, dat heb je nodig! Misschien zitten daar boven op de gaanderij mensen met de ellebogen op de banken, die dat beter verstaan dan wij. Velen zullen komen... van de derde gaanderij en met Abraham, Izaak en Jakob aanzitten in het koninkrijk Gods. Wat zullen wij doen met onze tien voor homiletiek?

Eenigen tijd later werd ik bij heel andere mensen geïntroduceerd. Uit een diepen put van maatschappelijk en zedelijk verval had de Ontfermer hen opgetrokken. Hier kon ik met deeg catechiseren, ze lieten de woorden van mijn lippen. Amper een paar weken aan den gang, verscheen een tachtigjarige vrouw — R.K. — op het lesuurte. Meneer, het is voor Opoe ook goed! verontschuldigde de gastvrouw. Inderdaad! Een poos later vond ik catechisant nummer vier op de divan zitten. „Hij mag niks zeggen, meneer, want hij is socialist!” alzo werd ik ingelicht. Deze „socialist” was eigenlijk gekomen om te dammen, zooals hij meermalen deed. Onder het schuiven der steenen had hij de opmerking gemaakt: het is hier anders dan bij mij thuis, hier is vrede, harmonie. Daarop getuigden man en vrouw als uit één mond: dat komt van 't geloof! Zoo — was het bescheid van den bezoeker — komt dat van 't geloof? Dan wil ik weten wat geloof is! En zoo nam hij zijn plaatsje op den divan in.

Wij hebben vele dingen op gereformeerden grondslag, ik ben daar dankbaar voor. Maar hebben wij het allereerste wel; gezinnen op gereformeerden grondslag? Soms vrees ik daarvoor, ik vrees dat niet altijd dat goede getuigenis van onze gezinnen uitgaat; het is hier anders dan bij mij! Dan kan geen veelvertakte evangelisatie. Het is daarom, dat ik deze eenvoudige ervaringen wilde doorgeven. Ach, ik heb het wel meer geschreven, wij zijn aan het evangelie gewend. Wij kunnen het bijna niet meer annemen in den blooten ernst, de concrete werkelijkheid waarin het tot ons komt. Wij zetten gereformeerde puntjes op de gereformeerde i, dat moet ook, dat moet nog duidelijker en beslist dan tot nu toe is geschied. Maar de zuiverheid van ons beginsel moet uitkomen in de zuiverheid van onzen wandel. Dat wilde ik in herinnering brengen.

Mensch, dat heb je nodig!

N. B.

ontuiming in beslag genomen vrijmetselaarsloge de nieuwsgierige bezoekers officieel hoorde rondleiden, wat meer van de amerikaansche loges gezien had: hij zou dan misschien niet zoo gemakkelijk de mensen hebben kunnen wijs maken, dat de loge specifiek en uitsluitend een joden-zaakje was geweest.

Respect voor „den mensch”, dat spreekt ook in de

onderdanige dienaar is aan de kleerencensuur niet ontkomen, en had er erg veel schik van.

Maar men zou zich toch vergissen, en onrechtvaardig zijn, indien men alleen aan zulke factoren dacht ter verklaring van het warme gevoel, dat Amerikanen voor Amerika hebben. Er is zoo heel veel meer. Voor eerst: die vrijheid! Niet voor niets is het 'tstandbeeld der Vrijheid, dat de aandacht van elken passagier bij aankomst in New-York trekt. Met name in dezen tijd is de amerikaan zich daarvan terdege bewust; en de sterke anti-nazi-campagne, die de pers voert, versterkt dit bewustzijn uitermate. Wie de critiek leest, die zelfs de president Franklin Roosevelt in de pers ondergaat, krijgt wel een levendigen indruk van de vrijheid van het woord. Aan den anderen kant: hoe weinig merkt men van standsverschil. Mevrouw Roosevelt, de „first lady”, schrijft artikelen voor allerlei bladen, waarin over doen en laten van de familie van den president gezellig gesproken wordt. Een eigenaardige trek trouwens: van publieke personen worden graag allerlei bijzonderheden uit hun particuliere leven vernomen: in een geïllustreerd tijdschrift zag ik foto's, met zeer openhartige onderschriften, uit een vakantieverblijf, uitgezocht door Prins Bernhard en Prinses Juliana. Ik heb een sterk vermoeden, dat men van het begrip „majesteit” alleen via de film een indruk krijgt, die dan natuurlijk nog wat troebel is. Bureaucratie heb ik hier nergens ontmoet: wel uiterste beleefdheid: een postdirecteur, die noch mijn gastheer noch mij ooit gezien had, kwam in eigen persoon even aanloopen met een paar nieuwe zegels om mee te nemen vóór ze in gebruik kwamen. Een rechter is, tenminste in de rechtszaal, „your honour”; maar op straat is hij: Bill of Al, of Mr zoo en zoo, net als ieder ander sterveling. Het zou, verzekert men, me erg weinig moeite gekost hebben, den president der Vereenigde Staten een hand te geven; en zelfs voor die gelegenheid had ik mijn ondanks de vele diners totaal voor niets meegesleepte rokcostuums nog hebben mogen thuislaten. Als ik me herinner, hoeveel moeite het in Nederland kost, een lijst van genoodigden voor een maaltijd in Nederland saam te stellen (kan A komen, als B ook komt?, kan men C passeeren, als D verschijnt?), dan bewonder ik de vlote gemoedelijkheid, waarmee zoo heel vanzelf bijvoorbeeld een afscheidsdiner in elkaar gezet wordt door amerikanen. Niet de „stand”, doch de mate van belangstelling geeft in zoo'n geval den doorslag bij de kwestie van al of niet inviteeren. 'Lijkt me gezond. De omgang wordt er zoo door vergemakkelijkt en gezuiverd, dat men al gauw vergeet, zich te ergeren over een vrijgevochten farmer, die, als hij de kerkdeur zijn dominee passeert, hem als de tweede groet met de handen in de zakken en de sigaar in den mond. U kunt zich daaraan stooten, maar moogt toch niet vergeten, dat die zelfde broeder, toen hij nog kwajongen was, nooit een sneeuwbal een volwassene naar het hoofd gegooit heeft en reeds op de schoolbank gedresseerd is in het vrijmoedig publiek spreken. Misschien ontdekt ge hem straks onder het mannenkoor, dat op beschaafde wijze een paar uitstekende nummers ten beste geeft in de meeting; en allicht staat dan de dominee naast hem te zingen op het platform. Overal treft u de vlotheid en sportiviteit van den omgang; wie een poosje amerikaansche lucht heeft ingedemd, kan er zoo langzamerhand inkomen, dat, toen een achtjarig zoontje van ds van Halsema aan den president der Vereenigde Staten een brief schreef, met verzoek, Nederland toch bij te staan ingeval dat land door Duitschland zou worden aangevallen, op dezen brief een heusch, en officieel antwoord binnenkwam; ik heb het stuk zelf gelezen.

Met name de dominees hebben in Amerika reden zich op hun gemak te voelen, wat hun positie als burgers betreft. Ik heb zoo den indruk, dat zij in het „goddelooze” Amerika, indien zij zich tot de overheid wendden zouden met een of andere petitie of protest, gereeder gehoor zouden vinden dan in het „christelijke” Nederland. Als volksoverhoeders worden zij door overheids-lichamen erkend en ontzien. Dat blijkt b.v. al dadelijk uit de manier, waarop de politie hen bejegt in geval van een verkeersovertreding. Ik hoorde een dominee zeggen, dat hij expres op zijn rijbewijs zijn praedicaat „reverend” had laten noteeren; de politie kijkt dan dadelijk veel vriendelijker. Een ander, die door een rood licht gereden was (zoo heet dat, geloof ik) en aangehouden werd, kreeg, toen hij predikant bleek, alleen maar de vermaning, om voortaan wat minder aan den hemel, en wat meer aan de aarde te denken; het vermaningsobject vertelde 't zelf. Toen in Chicago de bestuurder met de auto, waarin hij me transporteerde, verkeerd manoeuvreerde (een niet geoorloofde wending naar een zijstraat) kwam vol vervaarlijkheid een geweldenaar te paard hem achterop: maar met een sissel liep het af: de bestuurder was een weleerwaarde.

Natuurlijk zit daar allemaal velerlei humanistische overweging achter, te meer in een land, waar het zoo ongeveer behoorlijk is, bij een kerk te behooren, en waar vrijmetselaren menige kerk frank en vrij toebehooren: ik ben er haast wel zeker van, met theologische vrijmetselaars te hebben geluncht, ook al droegen ze geen opzichtige linten en mutsen, zooals een troepje van die heeren, die het schrijven van mijn eerste copie met amerikaansche reisindraken, geschreven in den trein, door hun drukte en lawaai bemoeilijkten. Ik onderschrijf natuurlijk de bezwaren, die de Chr. Ref. Church tegen de combinatie van de lidmaatschappen en van de kerk en van de loge heeft ontwikkeld. Maar ik had toch wel gewild, dat die nationaal-socialist, dien ik in Erlangen (Duitschland) in de aldaar door de duitsche nazi's bij overrompeling en dus vóór mogelijke

gedeelte, maar ook die ééne volzin uit dr Colijn's radio-rede, die één der laatste gesprekstheema's aan hoord geweest was: volgens mijn berichtgevers had onze minister-president ons volk opgewekt, niet te vergeten, dat het lot van menschen en volkeren niet in handen van één man ligt, doch in Gods hand. Een goede houding, opwegende tegen heel wat enerverende koplijnen van amerikaansche kranten.

Zoo stond het afscheid van Amerika wel „in het teeken” van de onrust in de volkerenwereld. Ik zag op de spijkskaart van een restaurant, kort vóór mijn vertrek, met groote letters een opwekking gedrukt staan, om zich eens in te denken, wat er zoo al in Europa en elders te koop was, en dan God te danken voor het voorrecht van te mogen wonen in het vrije Amerika. Ik zag in de bladen een foto van een man, die uit Europa teruggekeerd, den bodem van Amerika bij aankomst kuste. Minder dramatisch, maar met zeker niet minder overtuiging verzekerden mij ook onderscheiden oud-nederlanders van gereformeerde belijdenis het dankgebed schier dagelijks te doen, waartoe die spijkskaart van daareven opwekte. Hoezeer de hand aan Nederland trekken mocht voor wat het kerkelijk-confessioneele leven betreft, zij zouden toch niet meer kunnen tieren op nederlandschen bodem. Was 't geen fries, die kort na mijn aankomst, niet met een „Fryslân boppe”, doch met een „Amerika boven” me aan boord kwam?

Nu, na mijn terugkeer, geloof ik dergelijke uitlatingen beter te kunnen verstaan dan in 't begin. Ik meen ook, dat men de plank mislaat, als men ter verklaring van dit vrij algemeene verschijnsel dadelijk en uitsluitend aan den dollar denkt. Zeker, die dollar verklaart veel. Maar lang niet alles.

Hij verklaart wel veel, dat dient gezegd. Ik heb ze ontmoet, van die merkwaardige figuren, die met een paar guldens, soms centen, voet aan wal hebben gezet in de „nieuwe wereld”, en daar thans enorme zaken doen. Merkwaardig: er was geen enkel parvenu-type onder. Parvenu's worden in dit land gauw doorzien, ook als ze eens komen overwaaien. Allen, die me van hun snelle, maar moeizame worsteling tot succes vertelden, waren overtuigd, dat in Nederland de kans daartoe hun niet gegeven zou geweest zijn; en als ik tracht na te gaan, hoeveel van dergelijke menschen gedurende vele jaren in Nederland, en hoeveel gedurende enkele maanden in Amerika mij tegengekomen zijn, dan ben ik geneigd hun gelijk te geven, niet alleen voor wat farmers betreft in streken, waar ruimte in overvloed is, doch ook voor wat betreft zakenlieden in drukke bevolkingscentra. Wie in Amerika de handen uit de mouw wil steken, — maar dat moet dan ook — die kan verder komen. Ik heb onderscheiden predikanten ontmoet, die alle studiekosten zelf verdiend hebben in vacantielijd: de één was chauffeur geweest, de ander landarbeider, smid een derde, boekverkooper of typist een vierde, enzovoort. Liever dan op kassen te leunen, hadden zij zelf het geld verdiend. Maar toen enkele amerikaansche studenten me vroegen, of ze ook in Nederland op die manier de kosten van een eventueel studieverblijf zouden kunnen bijeenstellen, heb ik geen enkel aanmoedigend woord in deze richting durven spreken. Dollars zijn makkelijker te verdienen dan guldens. En men kan er meer mee doen. Tenminste in het leven. Niet in den dood, d.w.z. als er een begrafenis dient te geschieden. Maar daarover straks. Zoolang men niet aan zijn begrafenis toe is, kan men in Amerika met het geld veel bereiken. Ik heb allerlei huizen bezocht, van bewoners uit onderscheiden „stand”. Maar de enorme verschillen in type, bouw, ruimte, materiaal, zooals wij die in Nederland kennen, ontbreken hier. Men kan b.v. aan de parkeerende auto's zien, hoe vol de kerk is; of, hoe groot het aantal arbeiders op de fabriek is; bijna iedere arbeider heeft zijn auto. Bijna elke dominee ook; en maar één keer viel het me ietwat moeilijk, tegen den motor in te spreken, toen een wel-eerwaarde bestuurder allerlei vragen opwierp over zijn en worden, mogen en moeten, boozen en goeden. Ik wil maar zeggen, dat de motoren meestal geruischloos loopen, en de cars (want „wagens” zijn het ginds niet) voor ons begrip doorgaans prima zijn, ook die van de dominees. Overigens hebben de amerikanen zoo geen last van de mentaliteit, die iemand beoordeelt naar het rummelen van zijn beurs. Ik heb hun dan ook veilig kunnen vertellen, dat in Kampen geen enkele der professoren een auto had. Ze konden 't zich niet goed voorstellen, geloof ik, maar 't respect werd er niet minder om, of liever, 't werd er niet door verhinderd. Respect krijgen ze ginds overigens alleen maar na verrichte en genoteerde praestatie. Men behoeft dan ook als nederlander niet te probeeren in de verdedigende houding te gaan staan door de opmerking, dat zij auto's, doch wij dienstboden hebben. Inderdaad, een dienstbode ziet men bij onze amerikaansche broeders niet vaak, zoo'n meisje wekt in Amerika dadelijk associaties aan New-York, of aan een filmsterrenwijk: in Hollywood kan men afzonderlijke souvenirfolders koopen met afbeeldingen van de woningen van dit menschenlag. Maar 't ontbreken van dienstboden in gezinnen, die in Nederland er wel een zouden hebben, wordt allerminst als gemis gevoeld. In de meeste huizen immers is centrale verwarming, die vaak met een enkele vingerbeweging te regelen is; de wasmachine kost geen zweel; voor schoenenpoetserij heeft men den neger in de barbiërszaken of op straat; en voor een kleinigheid worden de kleeren schoongemaakt en opgeperst. Daarop staan de Amerikanen erg. Ook bij de dominees, die ze hier vanwege 't zoo goed als geheel ontbreken van preekstoelen of dierzelver-imitatie, van top tot teen kunnen, en ook inderdaad plegen te bekijken: ook uw

lezers onder de wonen arbeid in de catechismus laatste nummer moet altijd een week zal, naar er op tijd kunnen die periode van dikig niet wat de ijvend. rika-lijn keer ik en we Maandag een andere boot en. Maar de bearen tenslotte te us een deel diet in. Mijnen lagen kanaal. De dijken estoken. De troes zouden één der orlog: drie maan-geering voor de van een bevrien-an een (blijkens akte verkiezings-geachte partij, an koloniën h.v. ook al leest men , d.w.z., al neemt honderd procent geen reis te ris-ijn amerikaansch-ader inzien toch en dus in geval aarlijke reis van ik en België zou e spijtig het ook ten, alsmede een the faculteit van e afgezegd, en is kaanschen vrien-zijn gelegd, die. Het aantal der groot, dat toen ten der Holland-swoord spreken. Toen hebben we de aanblik van voorlas ('t waren e geverfde dames ig rechtsomkeert ik toen ds Kort Zeemanshuis be-t, schepen te be-ireerend dametje ergelijken arbeid. renden tijd aan ds van Halsema gefilmd. Ook met en ik aan hoord e Van Genderen, ste oogenblikken rtelijkheid heeft ord gingen, waren gelsche vertaling jstra van Calvin prof. dr Jellena, ceert, en ook het ehonderd gasten, ik het oogenblik, n tusschen Vrij-naar den oceaan e geluid dat van olle hartelijkheid root te Hoboken: schisante geweest ten kon ik niet n goed. En toen s, kwam me voo t gelezen Schrift-

vertrouwen in

ene zou slaan! laat als op den zee!

dijke wijsheid, die Hij voor maatschappelijk n hen te doen op Hem gevesert, en niet op jn.

an onze Helper zus Christus is

in de zee van

tend, dat onze

J. SMELIK.

EVEN